

**İSTANBUL TIBBİYE MEKTEPLERİ TARAFINDAN VERİLEN
TASDİKNAME, MEZUNİYET TEZKİRESİ VE İCAZETNAMELER
(1853-1909)**

Turhan Baytop*

Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk dönemlerinde hekimlik, cerrahlık veya eczacılık yapmak için bir ustanın yanında çalışmaya veya bir tıp medresesine devam ederek bir belge almaya ihtiyaç bulunmuyordu. "Mütetabbib" denilen bazı kişiler serbestçe hasta tedavisi yapmaktaydı. Hatta bunlardan bir kısmı, hekimliğin kendilerine babadan kalma bir meslek olduğunu ve bu mesleği icra etmek için bir belgeye ihtiyaçlarının bulunmadığını iddia etmekteydi.¹

Hekimlik, cerrahlık ve ilaçlar hakkında geçerli hiçbir bilgisi bulunmayan kişilerin hastalara zarar vermesini önlemek amacıyla, Sultan II. Selim, 981(1573) yılında bir hüküm çıkarmıştır. İstanbul kadısına yazılan bu hükümden, kendilerini cerrah, tabib ve kehhal olarak tanıtan bazı kişilerin dükkanlarda oturup, hastalara tıp bilimine aykırı öldürücü ilaçlar verdikleri belirtilmekte ve Hekimbaşı'nın bu kişileri imtihan edip tedavi yapmalarına izin vermedikçe bu kişilerin hekimlik edemeyecekleri ifade edilmektedir (... müşarünileyh Hekimbaşı'na varub ilimlerinde ne mertebe kudret ve marifetleri olduğun müşarünileyh bizzat imtihan edip ilimlerine kadir olduklarına göre ilâc itmeğe ruhsat vermeyince....).² Böylece, belgesi olmayanların hekimlik yapmaları önlenmek istenmiştir.

Ayrıca tıp öğretimi görmemiş kişilerin İstanbul'da tabiplik, cerrahlık ve kehhallik yapmalarının önlenmesi konusunda Hekimbaşı Yusuf Efendi'ye gönderilen 1001 (1592-93) tarihli bir hüküm bulunmaktadır.³ Hekimbaşı tarafından yapılan imtihan sonucu kendilerine izin tezkîresi verilen tabip ve cerrahların isim ve adreslerini gösteren bir liste (İstanbul'da ve Üsküdar'da ve Galata'da ve Tophane'de ve Kasımpaşa'da ve Kadıköyü'nde olan etibba ve cerrahîn badelîmtihan intihab olunup izin tezkîresi verilen etibba ve cerrahînin defteridir) 1111 (1700) yılında düzenlenmiştir.⁴

* İstanbul Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, 34452 Üniversite, İstanbul.

1 Turhan Baytop, *Türk Eczacılık Tarihi*, İstanbul 1982, s.72; Sedat Kumbaracılar, "Türkiye'de Reçetenin Tarihiçesi", *Dürüm*, XXV, 1950, 206.

2 Osman Şevki (Uludağ), *Beşbuçuk Asırlık Türk Tababeti Tarihi*, İstanbul 1925, s.189 ve devamı (İlter Üzcl: sadeleştirilmiş ilaveli baskı İstanbul 1991, s.224 ve devamı); Ahmet Refik (Altınay), *Onaltıncı Asırda İstanbul Hayatı (1553-1591)*, 2.bs., İstanbul 1935, s. 62-63; Sedat Kumbaracılar, a.g.makale, s. 206; Baytop, a.g.e., s.72.

3 Ahmet Refik, *Hicri On Birinci Asırda İstanbul Hayatı (1000-1100)*, İstanbul 1931, s.8-9.

4 Ahmet Refik, *Hicri On İkinci Asırda İstanbul Hayatı (1100-1200)*, İstanbul 1930, s.28-29.

J.B.Toderini, Hekimbaşı tarafından yapılan imtihana girerek izin alma zorunluluğunun yabancı uyruklu hekimlere uygulanmadığını bildirmesine rağmen,⁵ Frenk hekimlerin de Hekimbaşı tarafından yoklanıp ehliyetsiz olanlarının çalışmalarının önlenmesi ve dükkanlarının kapatılması, dükkanlarında kendileri ve bir “şakirt” dışında kimseyi bulundurmamaları ile ilgili 1116 (1704) tarihli bir hüküm vardır.⁶

Yıllardan beri yaptığımız yoğun araştırmalara rağmen, Hekimbaşı tarafından yapılan imtihan neticesinde başarılı olanlara verilen izin tezkîrelerinden bir örnek elde edemedik. Bu başarısızlığın, vefat eden veya çalışmaktan vazgeçen hekim ve eczacıların çalışma belgelerinin, sahtekârlık olaylarını önlemek için, hemen alınarak yok edilmiş olmasından kaynaklandığını düşünmekteyiz.⁷

1840 yılında Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye-i Şahane (Ecole Impériale de Médecine Militaire) bünyesinde Meclis-i Umur-i Tıbbiye (Conseil des Affaires Médicales) adıyla bir tıp meclisi kurularak Hekimbaşı'nın bazı görevleri (mesela hekimlik, cerrahlık veya eczacılık yapmak isteyenlerin imtihanları) bu Meclis'e devredilmiştir.⁸ Bu Meclis'in ilk görevi, İstanbul'da ve taşrada çalışan hekim, cerrah, eczacı, ebe ve ahçuların diploma ve ruhsatlarını kontrol ederek uygun gördüklerine yeni çalışma ruhsatları vermek olmuştur.⁹ Meclis'in görev alanı sonradan genişletilmiştir.

Meclis-i Umur-i Tıbbiye-i Mülkiye bir başkan, bir sekreter ve sekiz üyeden oluşmaktaydı. Eczacılık ile ilgili konuların konuşulacağı oturumlara, eczacılar tarafından bir yıl için seçilmiş üç eczacı temsilcisi de katılmaktaydı.¹⁰ Meclis, hekimlik ve eczacılık uygulamalarını denetlemek, yabancı ülkelerden diploma almış olanların imtihanlarını yapmak, Ruhsat Tezkîresi (Permis de Libre Exercise) vermek, eczahane açma ve yer değiştirme isteklerini karara bağlamak, hekimlik ve eczacılık ile ilgili yönetmelikleri hazırlamak, her türlü denetlemeyi yapmak, adli tıp konularını karara bağlamak, hazır ilaçlar için ruhsat vermek, eczacı kontrollerini yapmak ve sağlık konusu ile ilgili her türlü kararı almak ile görevlendirilmiş bulunuyordu.¹¹

5 Jean-Baptiste Toderini (Abbé), *De la Littérature des Turcs*, c.I, Paris 1789, s.126.

6 Ahmet Refik, *Hicri On İkinci Asırda...* s. 37-38.

7 Turhan Baytop, *Eczâhâneneden Eczaneye, Türkiye'de Eczaneler ve Eczacılar (1800-1923)*, İstanbul 1995, s.12.

8 Ayten Altıntaş, “Osmanlı İmparatorluğunda Hekimbaşılık Müessesesinin Yetkilerini Üzerine Alan Meclis: Meclis-i Umur-i Tıbbiye,” *Türk Dünyası Araştırmaları*, Sayı 100, Şubat 1996, 203-218.

9 Rıza Tahsin (Gençer), *Mir'ât-ı Mekteb-i Tıbbiye*, I, İstanbul 1328/1912, s.29 (A.Kazancıgil tarafından yapılan açıklamalı baskı: *Tıp Fakültesi Tarihçesi*, I, İstanbul 1991, s.19).

10 Pierre Apéry, *Annuaire Oriental de Médecine et de Pharmacie*, İstanbul 1892, s.343, 346.

11 Apéry, a.g.e., s.343, 346; Rıza Tahsin, a.g.e., I, s.29; Kazancıgil, a.g.e., I, s.19.

Bu meclis, 7 Rebiülevvel 1278 (1861) tarihli Tababet-i Belediye İcrasına Dair Nizamname (Réglement sur l'Exercice de la Médecine Civile en Turquie) ile 7 Cemaziylahir 1279 (1862) tarihli Beledi İspençiyarlık Sanatının İcrasına Dair Nizamname (Réglement sur l'Exercice de la Pharmacie Civile) gibi halk sağlığı, hekimlik ve eczacılık uygulamaları ile ilgili çok önemli iki yönetmeliği hazırlamıştır. Bu nizamnameler uyarınca Osmanlı imparatorluğu dahilinde hekimlik ve eczacılık yapabilmek için bir tıp mektebinden diploma almış veya imtihan sonucu Ustalık İcazetnamesi (Certificat de Maître) kazanmış ve ayrıca Ruhsat Tezkîresi (Permis de Libre d'Exercice) alma zorunluluğu getirilmiştir.

Bu çalışmada, kendi koleksiyonumuzda (*Turhan Baytop Koleksiyonu*) bulunan Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye-i Şahane (Ecole Impériale de Médecine Militaire), Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye-i Şahane (Ecole Impériale Civile de Médecine) nezareti veya müdüriyeti tarafından düzenlenen öğrenci, hekim, cerrah, eczacı ve ebelere ait 15 adet belge sunulmuştur. Bu belgeler ulum-i iptidaiye diplomasından tıp ve eczacılık icazetnamesine kadar derece sırasına göre aşağıda verilmiştir.

1. Şehadetname-i Mekteb-i Tıbbiye-i İdadî. 11 Haziran 1291 (23 Haziran 1876). 28.5 x 41 cm. Mekteb-i İdadî-i Tıbbiye-i Şahane ikinci sene talebelerinden Süreyya Mehmed Efendi'nin Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane'nin birinci sınıfına naklen geçmeye hak kazandığına dair.

2. Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye-i Şahane üçüncü sene öğrencilerinden Nişan Korkis Efendi'nin sınıf geçme şehadetnamesi. 15 Şaban 1292 (16 Eylül 1875). 27x40 cm.

3. Darü'l-Ulumi'l-Hikemiyye-i Şahane (Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane) Ulum-i İbtidaiye Diploması. 5 Cemaziyelevvel 1302 (22 Mart 1885). 38 x 50 cm. 1276 İzmit doğumlu Süreyya Mehmed'e verilmiştir.

4. Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane sınıf geçme tasdiknamesi. 21 Rebiyülahir 1289 (28 Haziran 1872). 29 x 40 cm. Beşinci sınıf öğrencisi Asfadour Hatchadour'un sene sonu imtihanlarını vererek takibeden sınıfa geçtiğine dair.

5. Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane sınıf geçme tasdiknamesi. 24 Temmuz 1298 (5 Ağustos 1882). 33x40 cm. Sekizinci sınıf öğrencisi Vebouh Agob'a ait.

6. Şehadetname-i Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye-i Şahane. 15 Şaban 1305 (27 Haziran 1888). 24 x 34 cm. İkinci sene şakirdanından Şemseddin Mustafa Efendi'nin ilm-i teşrih, ilm-i nebatat, kimya-yı gayri uzvi ve terkibat-ı fransevî derslerinde başarılı olduğuna dair.

7. Şehadetname-i Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye-i Şahane. 15 Haziran 1307 (27 Haziran 1891). 24 x 34 cm. Beşinci sene şakirdanından Şemseddin Mustafa

Efendi'nin emraz-ı dahiliye, emraz-ı hariciye ve fenn-i kîbâle deslerinden başarılı olduğuna dair.

8. Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane Mezuniyet Tezkîresi. 19 Şevval 1290 (10 Aralık 1873). 34 x 50 cm. 70 yaşındaki Asitaneli Kirkor Sahatyer'e kırık, çıkık ve burkulmaları tedavi etme izni vermektedir.

9. Fenn-i Kîbâle (Ebelik) Şehadetnamesi. 26 Muharrem 1315 (27 Haziran 1897). 41.5 x 57 cm. Ayşe Mustafa'ya ebelik mesleğini uygulama izni vermektedir.

10. Nazır-ı Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane ve Umur-i Tıbbiye-i Mülkiye tarafından verilen Dişçilere Mahsus İcazetname (İkinci Sınıf). 16 Safer 1293 (13 Mart 1876). 26 x 38 cm. 32 yaşındaki Grégoire Haviaropoulos'a Osmanlı imparatorluğu içinde dişçilik sanatını uygulama izni vermektedir.

11. Nezaret-i Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane ve Umur-i Tıbbiye-i Mülkiye tarafından verilen Dişçilere Mahsus İcazetname (İkinci Sınıf). 23 Şaban 1325 (1 Ekim 1907). 26 x 38 cm. 24 yaşındaki Philippos Demosthény G.Haviaropoulos'a Osmanlı imparatorluğu içinde dişçilik sanatını uygulama izni vermektedir.

12. Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane Eczacı İcazetnamesi. 24 Receb 1312 (21 Ocak 1895). 40 x 52.5 cm. 1282 Tokat doğumlu Ahmed Refik Abdullah'a verilmiştir.

13. Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye Eczacı İcazetnamesi. 7 Muharrem 1327 (29 Ocak 1909). 43 x 53 cm. 1305 Edremit doğumlu Mehmed Tevfik Mehmed Salih'e verilmiştir.

14. Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane tarafından verilen tıp ve cerrahide doktorluk diploması. 23 Şaban 1269 (1 Haziran 1853). 40x56 cm. 1826 Edirne doğumlu Michel N.Didymos'a verilmiştir.

15. Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane Tıp ve Cerrahi İcazetnamesi. 11 Receb 1320 (14 Ekim 1902). 41.5 x 58 cm. 1297 Erzincan doğumlu Mehmed Nuri Mahmud'a verilmiştir.

İcazetname, mezuniyet tezkiresi, şahadetname ve tasdikname olarak isimlendirilmiş bulunan bu belgeler genellikle Osmanlıca ve Fransızca olmak üzere iki dil ile yazılmıştır. İcazetnamelerin alt kısmında tıp mektebinin nazır, müdür ve hocalarının mühürleri ile beldenin veriliş tarihi (hicri, rumi ve miladi olarak) görülmektedir.

Koleksiyonumuzda yalnızca İstanbul'daki tıp mekteplerini tamamlayan kişilere ait belgeler bulunmaktadır. İstanbul dışındaki şehirlerde (Antep, Beyrut ve Şam) kurulmuş olan tıp mekteplerini tamamlamış öğrencilerin mezuniyet imtihanları, İstanbul tıp mekteplerinden gönderilen özel jüriler tarafından

yapılmakta ve başarılı olanlara İstanbul'daki tıp mektepleri tarafından düzenlenmiş olan diplomalar verilmekteydi.¹²

1853 tarihli tıp ve cerrahi diploması (İstemizdeki 14 numaralı diploma), Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane'nin ilk mezunlarından olan Hekimbaşı Salih Efendi'nin 25 Şaban 1259 (1843) tarihli diploması ile büyük benzerlik göstermektedir.¹³ Her iki diplomanın baş kısmında, bir kalp içinde Sultan Abdülmecid'in tuğrası, iki yılan, iki Asklepion asası, güneş ve bitki dallarından oluşan çok güzel bir arma bulunmaktadır. Bu arma, sonraki dönemlerde kaldırılmıştır.

1843 tarihli diplomada mektebin adı Mekteb-i Tıbbiye-i Adliye-i Şahane (Faculté de Médecine de l'Empire Ottoman) olmasına karşılık, on yıl sonra düzenlenmiş (1853) olan doktor Michel N.Didyos'un diplomasında ise, Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane (Faculté de Médecine de Constantinople) olarak yazılmıştır.

İlk diplomalarda, diplomanın altında, diplomayı alan kişinin de imzası bulunmaktadır.

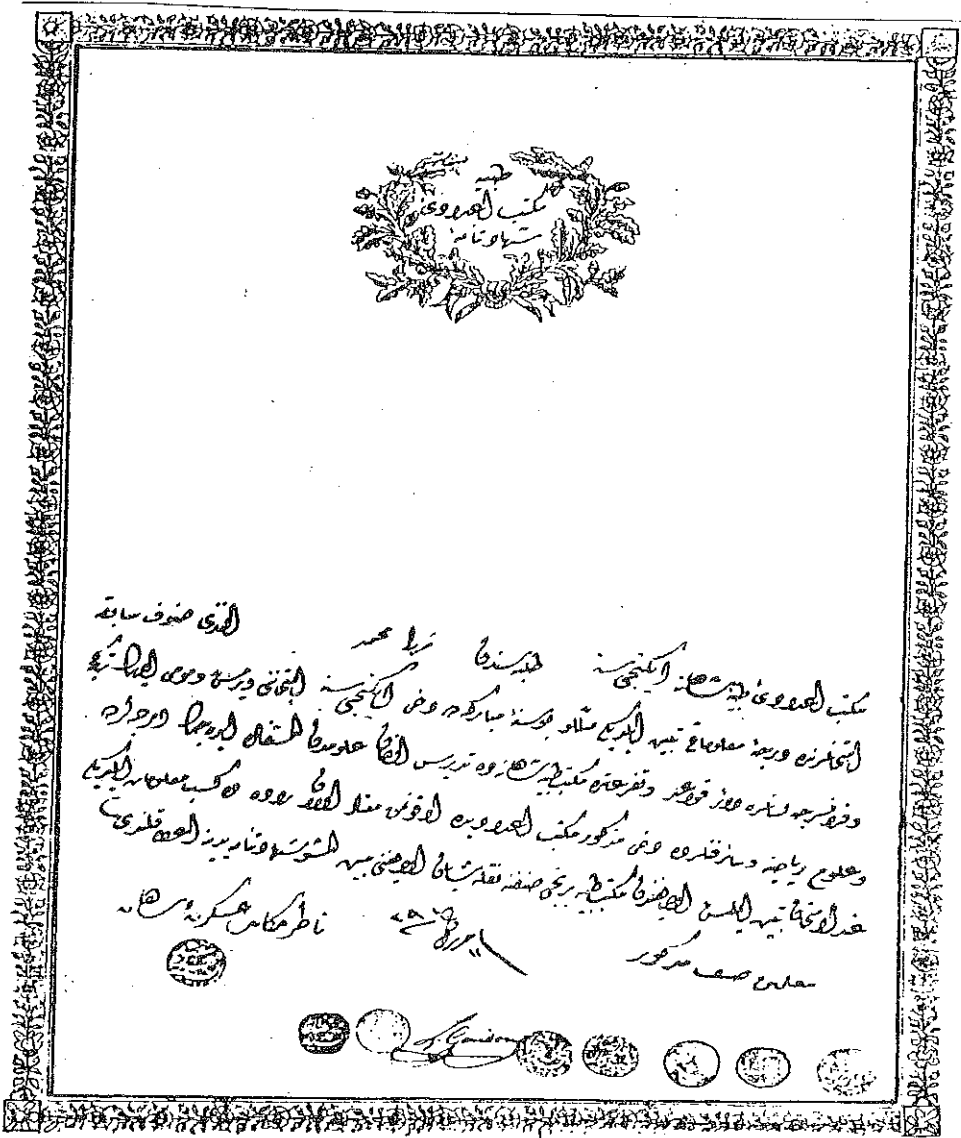
İstanbul'daki tıp mektepleri tarafından düzenlenen mezuniyet diplomaları (icazetnameler) incelendiği zaman, bunların verilmeye başladıkları 1843 yılından (normal öğretim gören ilk tıp öğrencilerinin mezun oldukları yıl) 1909 yılına kadar hemen hiçbir değişikliğe (şekil, dil ve içerik bakımından) uğramamış oldukları dikkati çeker. İdareciler değişmekle beraber, mekteplerin temel taşı olan diplomalarda 65 süre ile bir değişiklik yapılmamıştır. Bu durum idarecilerin yönetimde sağladığı devamlılığın bir kanıtı olarak kabul edilebilir.

Bu çalışma, Mekteb-i Tıbbiye-i Adliye-i Şahane'nin (Ecole de Médecine Impériale de Galata Serai) kurucusu, müdürü, dekanı, hocası ve ruhu olan ve "Eczacı Sınıfı"nı (Classe de Pharmacie) açarak Türkiye'de resmi eczacılık öğretimini başlatan Dr. Charles Ambroise Bernard'ın hatırasına ithaf edilmiştir:

Bu yayınımda tanıttığımız ve tıpkı basımlarını verdiğimiz belgelerin, "Osmanlı Döneminde Tıp Öğretimi" konusunu yazmaya başlama cesaretini gösterecek olan araştırmacıların çalışmalarına yardımcı olacağını ümit etmekteyiz.

12 Ali Rıza Atasoy, *Şam Türk Tıbbiye Mektebi Tarihi*, İstanbul 1945, s.23; A.T. Ünsal, "Amerika'daki Gaziantep'li Ermeniler," *Sabah Gazetesi* (Gaziantep), Sayı 8764, 22 Mayıs 1989.

13 Saffet Eren, "Hekimbaşı Salih Efendi Hakkında 1231-1312 (1816-1895)", *Türk Tıp Tarihi Arşivi*, VI/21-22, 1943, 9.

Şek.1. Şahadetname-i Mekteb-i Tıbbiye-i İdadî.

11 Haziran 1291 (23 Haziran 1876). 28.5 x 41 cm. Mekteb-i İdadî-i Tıbbiye-i Şahane ikinci sene talebelerinden Süreyya Mehmed Efendi'nin Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane'nin birinci sınıfına naklen geçmeye hak kazandığına dair.

عمر نیات
فدیه

مکتب طبیه ملکیه شاهانه از پیشه سینه شاکردانندین انشاء قدسیه افندیه اشبه
ایکیوز تلفظیله سنن لطفه ایله سنسی صیغه کلنجی دکن زینت عرقه و ندرین
و تعلیم اولشان بروجیه بالا علوم و فنونک تحصیل و تعلیمه دوام و اقدام ایدرک مرزنده اشعار
اولشان مرتبه کسب معلومات ایلمش اولدیغی بودقه ترتیب و اجراء اولن امتحان عمومیه
تیین اینشکل افندی موسی الیه بولندریغی صنفک فوقه اقد و تقیل اولمغه شایان و استحقاقی نمایان
اولدیغی تدبیر اشبه شهادتنامه مکتب ترتیم و ید موسی الیه اعطاء تسلیم اولمشدر

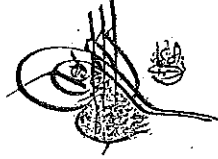
ماطک طیبی

به ۱۵ خرداد

صف مدکور حواصیری

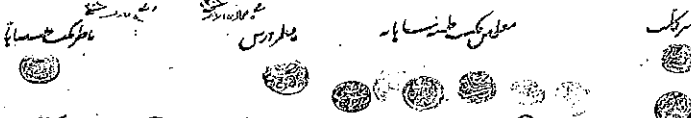

Şek.2. Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye-i Şahane üçlncü sene öğrencilerinden Nişan Korkis Efendi'nin sınıf geçme şهادتنامهسی. 15 Şaban 1292 (16 Eylül 1875). 27x40 cm.

دارالعلوم الحکمیة شہانہ علوم الابتدائیہ ویپلوماسی

بسم اللہ الرحمن الرحیم... دارالعلوم شہانہ دارالعلوم ابتدائیہ ویپلوماسی... دارالعلوم شہانہ دارالعلوم ابتدائیہ ویپلوماسی...

Faculté Impériale de médecine de Constantinople
Diplôme de Baccalauréat es- sciences

Au Nom de S. M. L. Sultan Abdul Hamid II Khan

M. D. Marco, Pasteur, Lauréat...
Docteur de l'École Impériale de Médecine de Constantinople...
Vu le Certificat d'aptitude en date du 2. Mars 1885 obtenu par le Docteur de l'École
D'après ses présentations à Monsieur Supérieur Médical...
Le diplôme de Baccalauréat es sciences pour ses présentations...
Fait à Galata le 22 Mars 1885

Signature of M. D. Marco and other officials, including the Director of the Faculty of Medicine.

Şek.3. Darü'l-Ulumi'l-Hikemiyye-i Şahane (Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane) Ulum-i İbtidaiye Diploması. 5 Cemaziyevvel 1302 (22 Mart 1885). 38 x 50 cm. 1276 İzmit doğumlu Süreyya Mehmed'e verilmiştir.

کتاب طبعی شایسته صنف حسن طبعی سندن عیباد و ربه عیباد و اشیر اکیوز کله سکه سینه ان سکه علفوز
سید سید شعیان العظلی اواسطه کلچو رسنه نوازنده صنف مذکور و مدرس و معلم اولمان برود ائی علوم و فنونک تحصیل
و فکله دوام و اقدام ابد کمر سرزین اشعار اولمان مرتبه کتب معلومات ابلش اولدیغی بود فخر تیب اولمان
اسمان همو سینه تیبین ایتکلک

ضمیمه اولمیش
کتاب
علم کیمیا
علم طبابت

فندی مری البروندیغی صنفک باوقه اقد و نقل اولمیش شایان و استحقاقی تابان اولدیغی اشیر و صنف شایسته کتب

معلمین صنف مذکور
مخبر بود مری اببه اعطاء تسلیم اولمیش درت سینه
مدرسه طباطبایا

ÉCOLE IMPÉRIALE DE MÉDECINE

Nous portons que M^r. Asfendour Hatchadour ^{lequel} a suivi les cours de la dite École, durant l'année scolaire 1288/89, qu'il a subi à la fin de l'année des examens généraux qui lui ont valu les notes suivantes

Chimie ----- après lui
Physique -----

et qu'il a été jugé digne de passer dans la Classe suivante

Constantinople, le 21 Schaban 1289.

Şek.4. Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane sınıf geçme tasdiknamesi.
21 Rebiyülahir 1289 (28 Haziran 1872). 29 x 40 cm. Beşinci sınıf öğrencisi Asfandour Hatchadour'un sene sonu imtihanlarını vererek takibeden sınıfa geçtiğine dair.

کتابخانه شاهانه صنف طبیه سنیون
 سنیون خوزدا کتبخانه اسطوخودوسه نکرده صنف مذکورده و مدرسه و تعلیم اولئان برودرانی علوم و فنونک تحصیل
 و فلسفه دوام و اقدام ایدرک سررین اشعار اولئان مرتبه کتب معلومات ایشش اولدینی بودن قدرتیب اولئان
 استانبول محمد صبیح نیرین ایتمک

استادی مومی البرودرینی مشنگ موقوتن اقد و نقل اولنقدن شایان و استحقاقی تابان اولدینده اشیرتیه صنف کتبخانه

مکرمه طریقه ایام

مجلس صنف مذکور
 تقریر و بدیهی ایله اعطاء و تسلیم اولمشده

ÉCOLE IMPÉRIALE DE MÉDECINE

*Nous certifions que M. Vebouh Agob... L'avis de la VII.
 Classe a suivi les cours de la dite École, durant l'année scolaire 1298 (99
 qu'il a subi à la fin de l'année les examens généraux qui lui ont valu
 les notes suivantes, à l'effet d'être...
 Hygiène...
 Méd. opérat...
 Mat. Méd...
 et qu'il a été jugé digne de passer dans la Classe suivante
 Constantinople, le 24 Juillet 1298 (89...)*

Şek.5. Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane sınıf geçme tasdiknamesi.
 24 Temmuz 1298 (5 Ağustos 1882). 33x40 cm. Sekizinci sınıf öğrencisi Vebouh Agob'a ait.

عم تشريع   علم بنامه   (۱۳۱۱)   (۱۳۱۱)   ترقيت و افق
 معالجه و بيمار   (۱۳۱۱)   (۱۳۱۱)

مکتب طیبہ علیہ سالفہ العالیہ سنی شاکردان سنہ شمسہ الہدیہ ۱۳۱۱ھ افندایر جہوز دوسر سنہ سن ان اوھدیو ریسہ
 سنی صحتہ سہ کلینیہ دکتہ برسنہ فرزند و تہ برس اولان علم سن بلادہ و کوشد لیبی در جہوز و نالی و لیبینی بردنہ اجرا
 اولان اشخان محمود و نیبہ بنکلہ افندای سوسی لیبہ بولیبینی صفتک مانوروزہ نقد سہ با بان دستخطاتی نما بانہ و لیبینی بیبہ
 ایوبیزادہ نادر اعظم فوری کے صاحب مددہ ۱۳۱۱ھ

Şek. 6. Şehadetname-i Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye-i Şahane. 15 Şaban 1305 (27 Haziran 1888).
 24 x 34 cm. İkinci sene şakirdanından Şemseddin Mustafa Efendi'nin ilm-i teşrih, ilm-i nebatat,
 kimya-yı gayri uzvi ve terkibat-ı fransevî derslerinde başarılı olduğuna dair.

اراضه داخله
(قوسه ص ٥٧)

اراضه خارجه
(ص ٤٧)

فنه فکله
(ص ٦٥٥)

سبب بیهوشی سالکان از بسبب سردی ناکردن شمس الدیم و طبع افندی هموز اسی سندان اوچون بری
سوی هر آنکه کلنجی دکه بر سر طرفه و نرین رلان علسن ملاه و کردلی درجه و ناطق دلینی برنده اجرا
ارلان انجان عمریه و بسبب نکل افندی سری الیه بر لبینی صفاک مانخوه نکل سببان دستخفاقی غایبانه دلینی بسبه
ایسوا دشاره غرضی که ساءه جرایه ١٤٥٥

ناظره مکتوبه ایسه سلفام

ساده

Şek. 7. Şehadetname-i Mekteb-i Tibbiye-i Mülkiye-i Şahane.

15 Haziran 1307 (27 Haziran 1891). 24 x 34 cm. Beşinci sene şakirdanından Şemseddin Mustafa Efendi'nin emraz-ı dahiliye, emraz-ı hariciye ve fenn-i kıbâle deslerinden başırlı olduğuna dair.

مکتب طبیبہ شاہانہ
مازونیہ تکرہ سی

تاریخ تسمیہ این کورس در این مقام داره سسی و امانت و ترقی و تحقیق و در وقت
منت اینک اوزره طرز ازین مساعده اولدی همه اینک در ۱۸۷۳ میلادی
در یک خطه و امور کلان

ÉCOLE IMP. DE MÉDECINE

PERMIS D'EXERCICE

N. 8

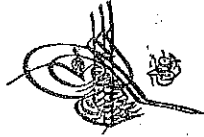
Nous, D. Moïse Sackal, Médecin en Chef de l'Im-
p. Sultan, Directeur de l'École Imp. de Médecine et
Autorisons M. Kirkor Sahatyer âgé de 70. Ans
de soigner les fractures, les luxations et les entorses dans les
limites du Règlement ad hoc.

Le 19. Scheval 1290 (28. 9. 1873) Le Directeur

S. Khan

Sek. 8. Mekteb-i Tibbiye-i Şahane Mezuniyet Tezkîresi.
19 Şevval 1290 (10 Aralık 1873). 34 x 50 cm. 70 yaşındaki Asitaneli Kirkor Sahatyer'e
kırık, çıkık ve burkulmaları tedavi etme izni vermektedir.

فوق الشاه ونداره

۱۱۲
۱۰۴

بسم الله الرحمن الرحيم
بشرط ان يكون له اهل بيته من اهل العلم والدين
فانما به من اهل بيته من اهل العلم والدين

مركب
مطبخ
داران
مركب

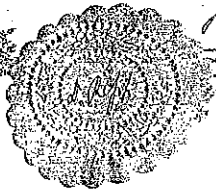
PERMIS D'EXERCICE

Nous *Abdullah Paşa* Directeur de la Faculté I de médecine

Declarons que la nommée *Ebelik Mustafaya*
ayant rempli les formalités nécessaires est autorisée à exercer la profession
de Sage-femme dans toute l'étendue de l'Empire Ottoman, en se conformant
aux dispositions du Règlement sur l'Exercice de la Médecine en Turquie.

Fait à la Faculté I de Médecine de Constantinople, le 26 Muharrem 1315

Abdullah Paşa Le Directeur
Mustafaya

Şek.9. Fenn-i Kibâle (Ebelik) Şahadetnamesi. 26 Muharrem 1315 (27 Haziran 1897).
41.5 x 57 cm. Ayşe Mustafa'ya ebelik mesleğini uygulama izni vermektedir.

ناظر کتب طبیه اشپانه و امور طبیه المکیه
و دیشویلده خصصه ص اهاز شپانه
تیکمجه صنف

۱۰۰
۱۰

مرتب است طبیه بی تحقیق ایچون موشوع اولان اشخان بیس خصصه صی ملوقدن دولتمعه تدریسدن اولقور ایلمه باشنده موسیو
غنیفور صا و یار و اولوسلار و شپانجه ای حقیقه صی سره آلمه صی شپانه صی لای الرویه بالاشخان ایلمی تدریس اولمکله
سوی ایلمک اجرائی صنته و اثر اولدی بی سر بر خصصه صنده و سیدر المل ملو تالان بلدیله نظامنامه صنته تطبیق حرکت و در حاله قانونه مطابقت
ایلمک اولوزه عیالک حروسه اشپانه تک سر بر ملوقده اجرائی صنته ایلمه و زحمت کامله ویرلدیکنی مشر کتب طبیه اشپانه صی
وکندی بریز ایلمه مهور اشپانه اجاز شپانه سوی ایلمه اعطا اولمده

ناظر کتب طبیه اشپانه

سر کاتب حررات کتب طبیه اشپانه

DIRECTION
DE L'ÉCOLE IMPÉRIAL DE MÉDECINE
ET DES AFFAIRES MÉDICALES CIVILES
DE
L'EMPIRE OTTOMAN.

PERMIS D'EXERCICE
POUR L'ART DE DENTISTE
de 2. CLASSE

رسیدنامه
تیکمجه

№ 12

Nous *D. Marco Pacha* Médecin en Chef de *S. M. Le Sultan*
2. Direction des Ét. de Médecine
Vu le Certificat délivré en date du 26. 9. 1874
par le Jury d'examen institué pour la vérification des titres, permettons à *M. Grégoire Haviaropoulos*
âgé de 32. ans sujet *Ottoman* - d'exercer l'art de *Dentiste*
dans toute l'étendue de l'Empire Ottoman, en se conformant au Règlement en vigueur sur l'exercice de la Médecine Civile.

A cet effet, nous lui délivrons le présent Permis, portant notre cachet et le sceau de l'École Imp. de Médecine
de Constantinople. le 16. Safer 1293 (28. février 1876) (91.

Le Secrétaire

Marle

Le Directeur

Klav

Şek. 10. Nazır-ı Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane ve Umur-i Tıbbiye-i Mülkiye tarafından verilen
Dişçilere Mahsus İcazetname (İkinci Sınıf). 16 Safer 1293 (13 Mart 1876). 26 x 38 cm.
32 yaşındaki Grégoire Haviaropoulos'a Osmanlı imparatorluğu içinde dişçilik sanatını uygulama
izni vermektedir.

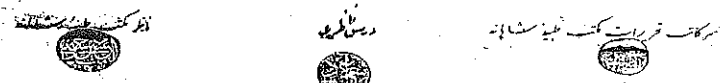
نظاره کتب طبیه است باز و امور طبیه کاتبه

۹۴۷

ایشینجه مخص اجاتنامه

بکجه صنف

در طبیات طبییه تحقیق ایچون موضوع اذان استقامت ایچس نهدن صی اولدن بدو نسیله تحمیلده بییرسندن بکجه صنف و در طب
باشنده مصری کولمبوس بیوسون بکجه صنف اولدو بکجه صنف اولدو بکجه صنف اولدو بکجه صنف اولدو بکجه صنف اولدو بکجه صنف اولدو
اولدو بکجه صنف اولدو بکجه صنف اولدو بکجه صنف اولدو بکجه صنف اولدو بکجه صنف اولدو بکجه صنف اولدو بکجه صنف اولدو
مکرات اولدو بکجه صنف اولدو بکجه صنف اولدو بکجه صنف اولدو بکجه صنف اولدو بکجه صنف اولدو بکجه صنف اولدو بکجه صنف اولدو
کتب طبیه است اجاتنامه صنف اولدو بکجه صنف اولدو بکجه صنف اولدو بکجه صنف اولدو بکجه صنف اولدو بکجه صنف اولدو بکجه صنف اولدو

DIRECTION

DE L'ECOLE IMPERIALE DE MEDECINE

ET DES AFFAIRES MEDICALES CIVILES

DE
L'EMPIRE OTTOMAN

PERMIS D'EXERCICE
POUR L'ART DE DENTISTE
2e CLASSE

Handwritten signature or initials.

Nous, *Hasan G. Haviaropoulos* Directeur de l'École Impériale de Médecine

VE le Certificat délivré en date *du 6/10/1907* par le Jury d'examen institué pour la vérification des titres, permis nous à M. *Philippos Demosthény G. Haviaropoulos* âgé de *24* ans sujet *Grec* d'exercer l'art de dentiste dans toute l'étendue de l'Empire Ottoman, en se conformant au Règlement en vigueur sur l'exercice de l'art de dentiste.

A cet effet, nous lui délivrons le présent Permis, portant notre cachet et le sceau de l'École Impériale de Médecine de Constantinople *le 23/10/1907* N. *4325* p. *1907* (n. 5).

LE SECRETAIRE.

LE DIRECTEUR.

N. 4325

YU AH MURISTERE IMPERIAL DES AFFAIRES ETRANGERES POUR
LEGALISATION DU Sceau de la *Direction Impériale de*

Şek. 11. Nezaret-i Mekteb-i Tibbiye-i Şahane ve Umur-i Tibbiye-i Mülkiye tarafından verilen Dişçilere Mahsus İcazetname (İkinci Sınıf), 23 Şaban 1325 (1 Ekim 1907), 26 x 38 cm. 24 yaşındaki Philippos Demosthény G.Haviaropoulos'a Osmanlı imparatorluğu içinde dişçilik sanatını uygulama izni vermektedir.

در اعلام کرامت ای کتب بی نظیر کتب است اما در کتب مشهوره برسد که مانند مستند معنی استخوان موسسه دوله فست عالم و سر استیضاح بنی آدم حرکت مصلحت و دلخواه ایشاد بر مصلحت
و نامتعالی است که حق و حق در حق حضور را معجزه کند که از هر دایره و از هر نظام و دکلی نظام جامع از او در هر حال معلوم و به چار و به چار است و در اول مصلحت است و اول مصلحت است
بر شکر این حق است که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که
ایشادت معلوم است که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که
انها در ساری است که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که
گفت که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که
بر روی ساری است که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که
مصلحت است که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که

سلسله کتب تکوینی در ایل نظری
درا اعلام کرامت ای کتب بی نظیر کتب است اما در کتب مشهوره برسد که مانند مستند معنی استخوان موسسه دوله فست عالم و سر استیضاح بنی آدم حرکت مصلحت و دلخواه ایشاد بر مصلحت
و نامتعالی است که حق و حق در حق حضور را معجزه کند که از هر دایره و از هر نظام و دکلی نظام جامع از او در هر حال معلوم و به چار و به چار است و در اول مصلحت است و اول مصلحت است
بر شکر این حق است که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که
ایشادت معلوم است که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که
انها در ساری است که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که
گفت که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که
بر روی ساری است که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که در هر صحنی که

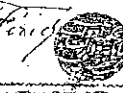
Faculté de Médecine de Constantinople

Diplôme de Maître en Pharmacie de l'Ecole Médicale Civile.

No. 1191

*En Nom de Sa M. S. Le Sultan Abdul Hamid II Khan
Vice-Roi de Roumélie, Protecteur des Facultés Impériales de Médecine
Chirurgie et Pharmacie des Provinces, des Départements, de la Région de la capitale
Chirurgie de la Région de Constantinople, de la Région de Mécécène, de la Région de Malakia
de la Région de Cappadoce, de la Région de la Cilicie, de la Région de la Lycaonie
Donne acte par ce présent de l'attribution de ce Diplôme de Maître en Pharmacie pour un jour
avec toutes les honneurs et prérogatives attachés au grade que ce Diplôme lui confère.*

*Fait en l'Ecole de Médecine aux Lieux sus
désignés et en vertu de la Faculté
de Constantinople, le 27 de Janvier 1909.
Le Directeur de la Faculté Impériale de
Médecine et d'Administration des Affaires
Médicales de l'Empire
Dimitrie*

Şek. 13. Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye Eczacı İcazetnamesi, 7 Muharrem 1327 (29 Ocak 1909). 43 x 53 cm. 1305 Edremit doğumlu Mehmed Tevfik Mehmed Safih'e verilmiştir.

